

Sosyal Medya Kullanım Bozukluğu Ölçeği'nin Türk Kültürüne Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

The Adaptation of the Social Media Disorder Scale to Turkish Culture: Validity and Reliability Study

Hakan SARIÇAM*

Fatıma Firdevs ADAM KARDUZ**

Öz

Bu çalışmada Sosyal Medya Kullanım Bozukluğu Ölçeği'nin (SMKBÖ-9) Türk ergenlerde geçerlik ve güvenilirliğini test etmek ve psikometrik özelliklerini incelemek amaçlanmıştır. Araştırma kapsamına yaşları 13 ile 18 arasında değişen üç farklı çalışma grubunda yer alan toplam 586 (202+204+180) ergen alınmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre SMKBÖ'nün Türkçe formunun orijinalindeki gibi tek boyuta sahip olduğu ve bu tek boyutlu yapının ölçtüğü özellikle ilgili toplam varyansın %48.11'ini açıkladığı görülmüştür. Doğrulayıcı faktör analizi sonucu ölçeğin uyum iyiliği değerleri $\chi^2/sd=1.87$, RMSEA=.066, CFI=.98, GFI=.98, IFI=.98, NFI=.96, RFI=.97 ve SRMR=.039 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca madde faktör yükleri de .35 ile .76 arasında sıralanmaktadır. Eşdeğer ölçek (ölçüt) geçerliği çalışmasında Sosyal Medya Kullanım Bozukluğu Ölçeği ile Young İnternet Bağımlılığı Testi-Kısa Formu ve Ergenler için Akıllı Telefon Bağımlılığı-Kısa Formu arasında sırasıyla $r= .64$, $.66$ ilişkiler tespit edilmiştir. Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .75, Guttman iki yarı test güvenirlilik katsayısı .64 olarak bulunmuştur. Düzeltmiş madde toplam korelasyon katsayıları .29 ile .73 arasında değişmektedir. Tüm bu sonuçlar, Sosyal Medya Kullanım Bozukluğu Ölçeği'nin Türk ergenlerde kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal medya, bağımlılık, ölçek, geçerlik, güvenirlilik.

Abstract

The present study aimed to test the reliability and validity of Social Media Disorder (SMD-9) Scale in Turkish adolescents and to examine its psychometric properties. Three study groups were conducted among a total of 586 (202+204+180) Turkish adolescents aged from 13 to 18. According to explanatory factor analysis results, it was found that the Turkish form of the SMDS had one-dimension just like the original version and the unidimensional scale explained 48.11% of variance related to the attribute it measured. In confirmatory factor analysis, fit index values were found as $\chi^2/df=1.87$, RMSEA=.066, CFI=.98, GFI=.98, IFI=.98, NFI=.96, RFI=.97, and SRMR=.039. Factor loadings ranged from .35 to .76. In the concurrent validity, the Social Media Disorder Scale had significant relationships with Young's Internet Addiction Test-Short Form and Smart Phone Addiction Scale-Short Form for Adolescent ($r= .64$, $.66$, respectively). Cronbach alpha internal consistency coefficient was found as .75. Guttman split-half reliability coefficient was found as .64. Corrected item-total correlations ranged from .29 to .73. Overall results demonstrated that Social Media Disorder Scale can be used for Turkish adolescents as a valid and reliable instrument.

Keywords: Social media, addiction, scale, validity, reliability.

GİRİŞ

Sosyal medya ağları ya da siteleri internet teknolojisinin günlük yaşamımıza kattığı ve her geçen gün kullanıcı sayısının arttığı popüler kültürün öğelerinden biridir. Gittikçe kullanımı artan sosyal medya, karşılıklı konuşmaları geliştirerek insanların iletişim biçimini değiştiren web tabanlı bir

*Dr. Öğr. Üyesi, Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Kütahya, Türkiye, e-posta: hakansaricam@gmail.com, ORCID ID: orcid.org/0000-0002-8723-1199

**Doktora öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya, Türkiye, e-posta: karduzfirdevs@gmail.com, ORCID ID: orcid.org/0000-0003-1765-6287

teknolojidir ve temelde kişinin şahsi kullanımlarını, performansını ve üretkenliğini kişiselleştirebilecekleri bir alandır (Cabral, 2011). Teknoloji çağının en temel göstergelerinden biri olan sosyal paylaşım ağları her yaştan her kesimin ilgisini çekmekte; sunulan uygulamalar aracılığıyla sanal dünya reel hayatın önüne geçmektedir (Kırık, Arslan, Çetinkaya, & Gül 2015). Bunun nedenlerinden biri sosyal ağ sitelerinin (Social Network Sites-SNS), web üzerinden ücretsiz ve kolayca erişilebilir olması ve bunun da kullanıcıları cezbetmesidir. Ayrıca bu sanal ortam, yer-mekân sınırlaması olmadığı için insanlara birbirleriyle etkileşimde bulunma fırsatları oluşturmaktadır (Mahmood & Farooq, 2014). Buna ek olarak son yıllarda mobil cihaz teknolojisinin hızla büyümesi ve ilerlemesiyle birlikte, geniş kapsamlı mobil veri servislerine erişim kolaylığı, düzenli profil güncellemeleri, yorumlara ve mesajlara gerçek zamanlı olarak cevap vermeyi kolaylaştırarak günlük sosyal etkileşimin hızla gelişmesine katkı sağlamaktadır (Otu, 2015). Öte yandan günlük hayatımızda bu kadar hızlı bir şekilde kendine yer bulan sosyal medyanın eğlence, oyun, sosyal etkileşim, bilgiye kolay ulaşma gibi birçok fırsat sunmasının yanı sıra tıpkı internet, akıllı telefon, bilgisayar gibi araçlara bağımlılık oluşturulabildiği ve buna bağlı olarak Karpal Tünel Sendromu (KTS) (Collier, 2009), Göz Yorgunluğu Sendromları (Kozeis, 2009; Rosenfield, 2016) gibi sağlık problemleri oluşturma riski taşıdığı söylenebilir.

İlgili literatür incelendiğinde sosyal medyaya ve internete yönelik bağımlılık konusunun sıklıkla ele alındığı görülmektedir (Aboujaoude, 2010; Byun et al., 2009; Douglas et al., 2008; Griffiths, 2013; Kempa, 2015; Kırık ve diğerleri, 2015; Li, Zhang, Li, Zhou, Zhao, & Wang, 2016; Milani, Osualdella, & Di Blasio, 2009; Sioni, Burleson, & Bekerian, 2017; Wang & Qi, 2017; Yuan et al., 2011). Patolojik internet kullanımı ya da internet kullanım bozukluğu akıllı telefonların akıl almaz yükselişi (Erfanmanesh & Hosseini, 2015), genetik olarak bağımlılığa yatkınlık (Kormas, Critselis, Janikian, Kafetzis, & Tsitsika, 2011), mutsuz olunan gerçek hayattan kaçma arzusu (Ang, Chan, & Lee, 2017), zihinsel sağlık sorunları (Islam & Hossin, 2014; Robbins, Gillan, Smith, de Wit, & Ersche, 2012), utangaç olma (Scealy, Phillips, & Stevenson, 2002), ebeveyn sosyoekonomik statüsü (Hur, 2006), kişilerarası problemler, sosyal beceri eksikliği (Torrente, Piqueras, Orgilés, & Espada, 2014), sosyal olma arzusu (Esen & Siyez, 2011), stresli durumlardan kaçma (Shaw & Black, 2008) gibi nedenlerden kaynaklanabilmektedir. İnternet bağımlılığı kavramı ile daha çok çevrimiçi veya çevrimdışı oyun, kumar veya cinsel aktiviteler kastedilir. Kavramın öncüsü Young (1998a) ise internet bağımlılığını bir teknoloji bağımlılığı olarak adlandırmış ve internette geçirilen süreyi ayırıcı tanı olarak ele almıştır. Bununla birlikte internet bağımlılığı kavramsal olarak çok heterojen olduğu için fonksiyonel olmayan ya da bozukluk olarak adlandırılan birçok farklı bileşene sahiptir (Morahan-Martin & Schumacher, 2000; Starcevic & Aboujaoude, 2017). Bunlardan bazıları arasında video oyunları, çevrimiçi kumar oyunları ve sosyal medya kullanım süresi (Erfanmanesh & Hosseini, 2015; Griffiths, 2010; Van Rooij, Schoenmakers, Van den Eijnden, & Van de Mheen, 2010) gösterilebilir.

İnternet teknolojisinin bir yansıması olarak bilinen sosyal medya sitelerine özellikle ergenler ve gençler yoğun bir şekilde talep gösterirken; gerek Türkiye’de gerekse de dünyada sosyal medya bağımlıların (Aftab, Çelik, & Sarıçam, 2015; Andreassen, 2015; Andreassen, Pallesen, & Griffiths, 2017; Caumont, 2014; Chaffey, 2017; Shensa et al., 2017) sayısı hızla artmaktadır. Sosyal medya bağımlılığı, internet bağımlılığının evrilmiş bir başka tipi olmasının yanı sıra madde bağımlılığında gözüken benzer belirtilere sahiptir (Griffiths, 2013). Kuss ve Griffiths (2011) bu ortak belirtileri ruh halinde değişimler, duygu durumu çatışmaları, davranışsal, bilişsel ve duygusal olarak zihnin sürekli internet ile meşgul olması, sosyal medya kullanımı kısıtlandığında ya da durdurulduğunda olumsuz fiziksel ve duygusal belirtilerin görülmesi, kişisel ve kişiler arası çatışma yaşanması halinde kullanımın artması şeklinde aktarmıştır. Ryan ve diğerlerinin (2014) yaptığı çalışmada Facebook kullanımının en önemli nedenlerinin ilişki kurma, zaman geçirme, eğlence ve arkadaşlık olduğu; ayrıca bazı bağımlıların negatif ruh hallerinden kaçmak için Facebook kullandıkları bulunmuştur. Amerikan Psikiyatri Birliği (APA, 2013) DSM-V Tanı Ölçütleri Başvuru El Kitabında patolojik internet/kumar bağımlılığını bir dürtü kontrol bozukluğu ve geçici bağımlılık türü olarak belirtmiştir. Bununla birlikte sosyal medya bağımlılığını kapsam dışında bırakması sosyal medya bağımlılığının meşru bir zihinsel bozukluk olmadığı fikrini oluştursa da (Starcevic & Aboujaoude, 2017) bunun

aksini iddia eden birtakım çalışmalar da bulunmaktadır (Pantic, 2014; Ryan, Chester, Reece, & Xenos, 2014; Van den Eijnden, Lemmens & Valkenburg, 2016).

Sosyal medya bağımlılığının ele alış biçimi incelendiğinde günümüzde sosyal medya bağımlılığının sıradan bir problem olmaktan çıktığı, küresel salgın bir hastalık haline geldiği söylenebilir. Dünyanın dört bir yanındaki insanlar sosyal medyaya fazlasıyla ilgili olabilmekte ve sosyal medyayı kullanırken çok fazla zaman harcayabilmektedirler. Bundan dolayı sosyal medya dünyadaki milyonlarca insanın hayatını olumsuz etkilemektedir (Andreassen, 2015; Khan et al., 2017). İnsanlar artık her yerde, her zaman hatta hareket halindeyken bile mobil cihazlardan sosyal medyaya giriş yapmaktadır. Küresel sosyal medya araştırma raporunda Ocak 2017 itibarıyla dünya genelinde 2.789 milyar aktif sosyal medya kullanıcısının olduğu, 2.549 milyar kişinin ise akıllı telefonlarından aktif olarak sosyal medya kullandığı aktarılmaktadır. Yine aynı araştırma bulgularına göre ülkemizde 48 milyon aktif sosyal medya kullanıcısı olduğu, 42 milyon kişinin aktif olarak akıllı telefonlardan sosyal medya kullandıkları tespit edilmiştir. Raporda aktarılan daha da çarpıcı bir bulgu: 1.871 milyon aktif kullanıcısı ile sosyal medya sitelerinin ilk sırasında yer alan Facebook kullanıcılarının %63'ünden fazlası Facebook sitesine günde en az sekiz defa girmektedir (Chaffey, 2017). Vishwanath'ın (2015) belirttiğine göre Facebook'ta bazı insanlar günde 8 saatini harcamaktadır. Yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı üzere birçok insan için günlük sosyal medya kullanım süresinin, temel fizyolojik gereksinimleri için ayırdığı süreden daha fazla olduğu söylenebilir.

Araştırmanın Önemi ve Amacı

Sosyal medya kullanımının, günümüzdeki çocukların ve ergenlerin en yaygın faaliyetleri arasında olması (O'Keeffe, 2011), beraberinde problemleri internet kullanımı sorununu ortaya çıkarmaktadır (Günlü & Ceyhan, 2017). Sosyal medya kullanım süresi arttıkça genç yetişkinlerde depresyon (Lin et al., 2016; Moreno et al., 2011; Sarıçam, Tarhan, & Soyuçok, 2015), anksiyete (Seabrook, Kern, & Rickard, 2016; Vannucci, Flannery, & Ohannessian, 2017), stres (Nabi, Prestin, & So, 2013; Rus & Tiemensma, 2017), ruminasyon (Davila et al., 2012; Shaw, Timpano, Tran, & Joormann, 2015), uyku bozukluğu (Levenson et al., 2016; Tavernier & Willoughby, 2014), sosyal kaygı (Chiou, Lee, & Liao, 2015; Dobrea & Păsăreanu, 2016; Sarıçam et al., 2015), narsizim (Andreassen, Pallesen, & Griffiths, 2017), kıskançlık (Appel, Crusius, & Gerlach, 2015; Tandoc, Ferrucci, & Duffy, 2015), akademik başarısızlık (Owusu-Acheaw & Larson, 2015) gibi duyu, davranış ve kişilik bozukluklarının görülme olasılığı artmaktadır. Bununla birlikte yine sosyal medya kullanımının artması ergenlerde benlik saygılarının düşmesine (Hawi & Samaha, 2016), olumsuz benlik imajı oluşmasına (Dumitrache, Mitrofan & Petrov, 2012), ruhsal sağlık problemlerine (Best, Manktelow, & Taylor, 2014; Frost & Rickwood, 2017; Saraji & Fini, 2017; Sarıçam, Yaman, & Çelik, 2016; Wegmann, Stodt, & Brand, 2015), akademik başarısızlığa (Ahn, 2011; Owusu-Acheaw, & Laron, 2015), kortizol eksikliğine (Morin-Major et al., 2016) sebep olabilmektedir. Dolayısıyla sosyal medyanın yaygınlaşması göz önüne alındığında, sosyal medyanın davranış bozuklukları, kişilik problemleri, psikolojik sağlık ve akademik performans ile ilişkisinin nedenlerini belirlemek ve açıklamak, sosyal medya kullanımını ve bu problemleri ele alan müdahale yöntemlerini belirlemede kritik önem taşımaktadır.

Her yaş grubundaki bireylerin sosyal medyada fazla zaman geçirmeleri ve buna bağlı olarak kişisel, sosyal, eğitsel ve mesleki sorumluluklarını yerine getirmede problem yaşamaları kaçınılmaz olmaktadır (Aftab, Çelik, & Sarıçam, 2015; Şahin & Yağcı, 2017). Benzer durum tüm teknoloji kullanım orijinli bağımlılıklar için söylenebilir. Kırık ve diğerlerinin (2015) yaptığı çalışmada, 14 yaş grubundaki bireylerin sosyal medya bağımlılığı puanları düşük, fakat 17 yaşına kadar yaş arttıkça bağımlılığın arttığı, 18 yaşında tekrar düşüşe geçtiği bulunmuştur. Ekşi ve Çiftçi'ye (2017) göre ergenlerde problemleri internet kullanımının en büyük nedenleri arasında ahlaki olgunluğun düşük olması gelmektedir. Sosyal medyayı kullanan ergenlerde yetişkinlerin fark ettiğinden de fazla risk faktörleri bulunmaktadır. Özellikle bu risk faktörlerine akranlar arası uygunsuz içerik, çevrimiçi gizlilik konularında bilgi eksikliği ve reklam gruplarının dış etkileri alanlarında rastlanılmaktadır (O'Keeffe, 2011). Bu bilgilerden yola çıkarak çocuk ve gençlerin fiziksel, psikolojik ve sosyal sağlıkları açısından uygun ortamlar olmaması nedeniyle anne-babaların sosyal medya sitelerinin

içinde barındırdığı risklerin farkında olmaları gerekmektedir. Ergenlerin sosyal medyaya ne ölçüde bağımlı olduklarını tespit edip, doğru tanımlayabilmek için geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmış ölçeklere ihtiyaç duyulmaktadır.

Türkiye’de konu ile ilgili yapılmış benzer ölçek uyarlama ve geliştirme çalışmaları bulunmaktadır (Otrar & Argın, 2015; Şahin & Yağcı, 2017; Şişman Eren, 2014; Türkyılmaz, 2015), fakat sosyal medya bağlamındaki bu ölçme araçları incelendiğinde bir kısmı tutuma yönelik (Otrar & Argın, 2015), bir kısmı yetişkinlerdeki bağımlılığı değerlendirmeye yönelik (Şahin & Yağcı, 2017), bir kısmı kullanım amacına yönelik (Şişman Eren, 2014), bir kısmı da spesifik sosyal medya sitelerine (ör: Facebook bağımlılığı) yöneliktir (Türkyılmaz, 2015).

Bu çalışmanın amacı, ergenlerin sosyal medya bağımlılıklarının tespit edilmesini sağlayacak Sosyal Medya Kullanım Bozukluğu Ölçeği’ni (SMKBÖ-9) Türkçeye uyarlamaktır. Ölçeğin yukarıdaki ölçme araçlarından farkları şu şekilde sıralanabilir: 1-Ergenlere yönelik olması, 2-Tutumları değerlendirmiyor olması, 3-Maddelerin DSM-IV ve DSM-V tanı kriterleri ve önceki bağımlılık ölçek çalışmalarına (Griffiths, 2005; Griffiths et al., 2016; Griffiths, Kuss, & Demetrovics, 2014; Lemmens, Valkenburg, & Gentile, 2015; Lemmens, Valkenburg, & Peter, 2009; Van Rooij et al., 2010; Yen et al., 2007; Young, 1998a) dayandırılarak hazırlanması, 4-Muhtemelen en önemli farkı, madde puanlamasının (derecelendirmesinin) kesin net aralıklar içermesi (Ör: “7”= Günde 40 kereden fazla), bundan dolayı teşhis ve tanılama yapabilmesi, 5-Madde sayısının az olması, 6-Basit ve kolay değerlendirilebilir olması. Dolayısıyla SMKBÖ-9’un Türkiye’deki alanyazına önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Ölçeğin psikometrik özelliklerinin tespiti için bir tanesi büyükşehir, iki tanesi orta ölçekli olmak üzere üç farklı ilden (202+204+180) yaşları 13 ile 18 arasında değişen kolay ulaşılabilirlik örnekleme ile seçilmiş 586 ortaokul ve lise öğrencisinden elde edilen verilerden yararlanılmıştır. Katılımcıların 91’i (%15.53) 13 yaşında, 80’i (%13.65) 14 yaşında, 118’i (%20.14) 15 yaşında, 104’ü (%17.75) 16 yaşında, 105’i (%17.92) 17 yaşında ve 88’i (%15.02) 18 yaşında olup yaş ortalaması 15.54’tür (SD=1.65). İlk grupta 113 (%19.28) kız ve 89 (%15.19) erkek, ikinci grupta 108 (%18.43) kız ve 96 (%16.38) erkek, üçüncü grupta 66 (%11.26) kız ve 114 (%19.45) erkek öğrenci bulunmaktadır. Ergenlerin 549’unun Facebook, WhatsApp, Instagram, Twitter vb sosyal medya sitelerinde en az bir tane hesabı bulunmaktadır. Katılımcıların 37 tanesi herhangi bir sosyal medya hesabının olup olmadığı ile ilgili dönüt vermemiştir. Çalışma grubundan 485 katılımcı sosyal medya sitelerine akıllı telefonlardan, 64 katılımcı ise bilgisayar, tablet, internet kafe gibi araçlar ile ulaşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Sosyal Medya Kullanım Bozukluğu Ölçeği-SMKBÖ (The Social Media Disorder Scale)

Ergenlerin sosyal medyaya bağımlılık düzeylerini ölçmek için Van den Eijnden, Lemmens ve Valkenburg (2016) tarafından geliştirilen SMKBÖ, dokuz maddelik kısa ve 27 maddelik uzun olmak üzere iki ayrı formdan oluşmaktadır. Maddeler hazırlanırken genellikle DSM-IV’teki Patolojik Kumar Oynama Bağımlılığı başlığındaki ve DSM-V’teki Internet Kumar Bozuklukları başlığındaki ölçütler temel alınmış ve toplamda dokuz ölçüte (Meşguliyet, dayanma, yoksunluk, ısrar, kaçış, problemler, aldatma, yer değiştirme, çatışma) göre madde havuzu oluşturulmuştur. Dokuz maddelik kısa formda her ölçüt için birer madde; 27 maddelik uzun formda her ölçüt için üçer madde bulunmaktadır. Ölçek “0=Hiçbir zaman”- ile “7= Günde 40 kereden fazla” arasında 8’li derecelendirmeye sahip olup; ölçekten 0 ile 63 arasında puanlar alınmaktadır. Yazarlar ölçeğin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları için 3 farklı gruptan yaşları 10-17 arasında değişen toplam 2198 (724+873+601) Hollandalı ergenden çevrimiçi olarak elde ettikleri verilerden yararlanmışlardır.

Katılımcılara öncelikle Facebook, WhatsApp, Instagram, YouTube, Twitter vb sosyal medya sitelerinde hesapları olup olmadıkları ile bu hesapları ne kadar sıklıkla ve nasıl kullandıkları sorulmuştur. Yakınsak ve ölçüt geçerliği için Kompulsif İnternet Ölçeği, Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği, Benlik Saygısı Ölçeği, Depresyon Ölçeği, Dikkat Eksikliği Ölçeği, Dürtüsellik Ölçeği ve Yalnızlık Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin 27 maddelik 9 alt boyutlu uzun formu için ikinci düzey faktör analizi sonucu uyum indeksi değerleri birinci grupta $\chi^2(288, n=724)=672.424$, $p < 0.001$, CFI=0.963, RMSEA= 0.043 (90% CI:0.039=0.047), üçüncü grupta $\chi^2(288, n=601)=570.681$, $p < 0.001$, CFI=0.973, RMSEA=0.040 (90% CI: 0.036=0.045) olarak hesaplanmıştır. Cronbach alfa iç tutarlık güvenilirlik katsayıları ilk grup için .90, üçüncü grup için .92 olarak bulunmuştur. Ölçeğin 9 maddelik kısa formu için birinci düzey faktör analizi sonucu uyum indeksi değerleri birinci grupta $\chi^2(27, n= 873)=62.852$, $p=0.001$, CFI= 0.997, RMSEA= 0.041 (90% CI:0.028=0.055), üçüncü grupta $\chi^2(27, n=601)=54.129$, $p=0.002$, CFI= 0.989, RMSEA= 0.041 (90% CI:0.025=0.057).olarak hesaplanmıştır. Ayrıca Cronbach alfa iç tutarlık güvenilirlik katsayıları ilk grup için .76, üçüncü grup için .82 olarak bulunmuştur. Ölçeğin kısa ve uzun formu arasındaki korelasyon katsayısı $r = .94$ 'tür. Kısa formun 238 ergenden 2 ay arayla hesaplanan test tekrar test güvenilirlik katsayısı $r = .50$ olarak hesaplanmıştır. Dokuz maddelik ölçeğin kısa formunun duyarlık ve ayırt edicilik analizlerinde 3 gruptan sosyal medya bağımlısı olan 217 (53, 101, 63) ergen seçilmiş ve bu ergenlerden elde edilen verilerden yararlanılmıştır. Duyarlılık katsayıları ilk grup için .59 ile .87, ikinci grup için .50 ile .79, üçüncü grup için .47 ile .81 arasında değişmektedir. Ayırt edicilik katsayıları ise ilk grup için .82 ile .97, ikinci grup için .83 ile .93, üçüncü grup için .82 ile .96 arasında sırlanmaktadır (Van den Eijnden, Lemmens, & Valkenburg, 2016). Tüm bu bulgulara dayanarak ölçeğin sosyal medya kullanım bozukluğunu ölçmede geçerli, güvenilir, hassas ve ayırt ediciliği yüksek bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu (YİBT-KF)

Ergenlerin internet bağımlılığı düzeylerini ölçmek amacıyla kullanılan YİBT-KF Young (1998a; 1998b) tarafından geliştirilmiş, Pawlikowski, Altstötter-Gleich ve Brand (2013) tarafından kısa forma dönüştürülmüştür. YİBT-KF, 12 maddeden oluşmakta olup beşli Likert (1=Hiçbir zaman, 5=Çok sık) tipi bir ölçektir. Ölçme aracının Türk kültürüne uyarlaması Kutlu, Savcı, Demir ve Aysan (2016) tarafından yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi (AFA) sonucunda, üniversite öğrencilerinde özdeğeri 4.7 olan ve toplam varyansın %39.52'sini, ergenlerde ise özdeğeri 5.7 olan ve toplam varyansın %48.9'unu açıklayan bir yapı elde edilmiştir. Üniversite öğrencilerinde YİBT-KF'nin faktör yükleri .46 ile .72, ergenlerde ise .56 ile .82 arasında değişmektedir. Doğrulayıcı faktör analizi (DFA) sonucu uyum indeksi değerleri $\chi^2=144.93$, $sd=52$, RMSEA=.072, RMR=.70, GFI=.93, AGFI=.90, CFI=.95 ve IFI=.91 olarak bulunmuştur. Madde faktör yükleri üniversite öğrencilerin de .33 ile .67 arasında sıralanmaktadır. Ergenlerde yapılan DFA sonucunda tek boyutlu YİBT-KF modelinin uyum indeksi değerleri $\chi^2=141.93$, $sd=51$, RMSEA=.080, GFI=.90, CFI=.90 ve IFI=.90 olarak saptanmıştır. YİBT-KF'nin ergenlerde faktör yükleri .49 ile .71 arasında değişmektedir. Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı üniversite öğrencilerinde .91, ergenlerde .86 olarak bulunmuştur. YİBTKF'nin test-tekrar test güvenilirlik (korelasyon) katsayısı üniversite öğrencilerinde .93, ergenlerde ise .86 olarak bulunmuştur. Ölçme aracının düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayılarının üniversite öğrencilerinde .36 ile .62 arasında, ergenlerde ise .47 ile .65 sıralandığı tespit edilmiştir (Kutlu ve diğerleri, 2016). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık güvenilirlik katsayısı .81 olarak hesaplanmıştır.

Ergenler için Akıllı Telefon Bağımlılık Ölçeği - Kısa Formu

Ölçeğin orijinali ergenlerin akıllı telefon bağımlılık düzeylerini ölçmek amacıyla Kwon, Kim, Cho ve Yang (2013) tarafından geliştirilmiş olup; toplamda 10 madde ve tek boyuttan oluşan beşli Likert tipi (1- Kesinlikle Katılmıyorum, 2- Kısmen Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4-Kısmen Katılıyorum, 5-Kesinlikle Katılıyorum) bir değerlendirme aracıdır. Ölçeğin Türk kültürüne uyarlaması Akın, Altundağ, Turan ve Akın (2014) tarafından gerçekleştirilmiştir. DFA sonucu ölçeğin uyum indeksi

değerleri $\chi^2= 56.92$, $sd= 31$, $RMSEA=.052$, $NFI=.96$, $CFI=.98$, $IFI=.98$, $RFI=.94$, $GFI=.96$ ve $SRMR=.040$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık güvenirlilik katsayısı .88 ve düzeltilmiş madde toplam korelasyonlarının .43 ile .76. arasında sıralandığı görülmüştür (Akın ve diğerleri, 2014). Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlık güvenirlilik katsayısı .79 olarak hesaplanmıştır.

İşlem

Sosyal Medya Kullanım Bozukluğu Ölçeğinin uyarlama çalışması için 28 Şubat 2017 tarihinde ölçeği geliştiren Regina Van den EIJNDEN ile e-mail yoluyla iletişim kurulmuş ve ölçeğin Türkçeye uyarlanabileceğine ilişkin gerekli izin alınmıştır. Ölçeğin Türkçeye çevrilme süreci belli aşamalardan oluşmaktadır. Öncelikle ölçek maddeleri araştırmacılar tarafından Türkçeye çevrilmiş ve ilgili alandan yurtdışı doktoralı dokuz uzmana gönderilerek görüş istenmiş; dilsel kapsam eşdeğerliğine bakılmıştır. Aynı uzmanlardan elde edilen uzman görüş formları üzerinde beyin fırtınası yöntemi ile anlam ve gramer açısından gerekli düzeltmeler yapılmış ve deneme Türkçe formu elde edilmiştir. Hazırlanan deneme formu, Kişisel Bilgi Formu ve diğer ölçme araçları bir araya getirilerek uygulama formu oluşturulmuş; bu form çoğaltılarak ortaokul ve lise öğrencilerine okul rehber öğretmenleri tarafından dağıtılmıştır. Uygulama sırasında gerekli açıklamalar yapılmış, kendilerine uygun bir şekilde yanıtlamaları için yönerge okunarak açıklanmış, isim yazmalarının zorunlu olmadığı, isteyenlere araştırma sonucu hakkında bilgi verilebileceği açıklanarak, cevaplarda içten olunmasının en doğru sonuca ulaşmayı sağlayacağı ifade edilmiştir. Uygulamalar yaklaşık olarak 15 dakika sürmüştür. Dağıtılan bu formlar toplanarak, verilerin bilgisayar ortamına aktarılması sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Veri setinin normal dağılım sergileyip sergilemediğini test etmek ve uç değerleri tespit etmek için Kolmogorov-Smirnov, Cook's ve Leverage değerlerine bakılmıştır. Veri setinin normal dağılım sergilemediği ve uç değer olmadığı görülmüştür. SMKBO'nün psikometrik özelliklerini tespit etmek için kapsam dil geçerliği, yapı geçerliği, ölçüt bağıntılı geçerlik, ayırt edicilik, iç tutarlık güvenirligi, iki yarı test güvenirligi (eşdeğer yarılar) ve madde analizi yöntemleri kullanılmıştır. SMKBO'nün yapı geçerliği için elde edilen veriler üzerinde AFA ve DFA yapılmıştır. Bir veri grubuna faktör analizi uygulanabilmesi için verinin faktör analizine uygunluğu ve örneklemin yeterli olması gerekmektedir (Özdamar, 2013). Bundan dolayı öncelikle Bartlet Küresellik Testi ve Kaiser- Meyer Olkin (KMO) Testi sonuçlarına bakılmıştır. AFA yapılmasının bir diğer nedeni sürecin doğası hakkında kuramı test etmek ve gözlenen değişkenleri kullanarak, sürecin temeli için bir işevuruk tanım yapmaktır (Tabachnick & Fidell, 2014). DFA kullanılmasının nedeni ise kuramsal olarak ortaya konan faktörleri belirlemede rol oynayan değişkenler ile AFA ile belirlenen faktörleri oluşturan orijinal değişkenler arasında uyumluluk bulunup bulunmadığını DFA ile test etmektir (Özdamar, 2013). DFA uyum indeksleri değerlendirilirken CFI (Comparative Fit Index-Karşılaştırmalı Uyum İndeksi), GFI (Goodness of Fit Index-Düzeltilmiş İyilik Uyum İndeksi), IFI (Incremental Fit Index-Artan Uyum İndeksi), NFI (Normed Fit Index -Normlaştırılmış Uyum İndeksi), RFI (Relative Fit Index-Göreceli Uyum İndeksi), RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation-Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü) ve SRMR (Standardized Root Mean Square Residual-Standartize Edilmiş Hataların Ortalama Karelerinin Karekökü) değerlerinden faydalanılmıştır. Modelin iyi uyum kriterleri olarak $\chi^2/sd \leq 3$, CFI, GFI, IFI, NFI, RFI $\geq .90$, $RMSEA \leq .80$ değerleri kabul edilmiştir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010; Schermelleh-Engel, Moosbrugger, & Müller, 2003). Thompson'a (2004) göre uyum iyiliği değerleri $\chi^2/sd \leq 2$, CFI, GFI, IFI, NFI, RFI $\geq .95$, $RMSEA \leq .50$ olursa çok iyi uyumu göstermektedir. Ölçüt bağıntılı geçerlik için YİBT-KF ve EATBÖ-KF kullanılmıştır. İç tutarlık güvenirlilik testi için Cronbach alfa değeri ve iki yarı test güvenirligi için Spearman-Brown katsayıları (Guttman split-half katsayısı) hesaplanmıştır. Bland ve Altman (1997) Cronbach alfa değerinin karşılaştırma gruplarında .70 ile .80 arasında, klinik uygulamalarda .90 ve üzeri bir değer alması gerektiğini vurgulamıştır. Bununla

birlikte Spearman-Brown iki yarı test güvenilirlik katsayısının .70'ten büyük olması gerektiği aktarılmıştır (Walker, 2006). Madde analizlerinde düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayıları ve alt-üst %27 değerleri incelenmiştir. Analizlerde güven aralığı olarak %95 ($p < .05$) ölçüt alınmış; verilerin çözümlenmesinde SPSS 17 ve Lisrel 9.1 istatistik paket programları kullanılmıştır.

BULGULAR

Geçerlik çalışmaları kapsamında dil kapsam ve yapı geçerliği sınanmıştır. Güvenirlik çalışmaları kapsamında iç tutarlık güvenilirliği ve yarı değer eşler güvenilirliği hesaplanmıştır. Bununla birlikte madde analizleri de gözlemlenmiştir.

Dil Kapsam Geçerliği

Ölçeğin dil kapsam geçerliği çalışmasında Lawshe (1975) ve Davis (1992) teknikleri kullanılmıştır. Lawshe (1975) tekniğinde her bir madde için uzmanlar maddeleri üçlü derecelendirmeye puanlamaktadır. Kapsam geçerlik oranlar (KGO) değeri, herhangi bir maddeye ilişkin “uygun” görüşünü belirten uzman sayılarının, maddeye ilişkin görüş belirten toplam uzman sayısına oranının 1 eksiği ile elde edilir. Bu bağlamda şimdiki çalışmada dördü derecelendirme kullanılmış olsa da “uygundur” diyen uzman sayısı önemli olduğundan Lawshe tekniğini kullanmada bir sakınca görülmemiştir. Uzmanlardan gelen dönütlerde maddelere ait dil kapsam geçerlik oran değerleri 0.78 ile +1.00 arasında sıralanmaktadır. Veneziano ve Hooper'a (1997) göre 9 uzman için KGO değerlerinin $p < .05$ önem düzeyinde minimum 0.75 olması gerekmektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde SMKBO'nun dil kapsam geçerliği için kabul edilebilir ölçütlere sahip olduğu söylenebilir. Davis (1992) tekniğinde ise dördü derecelendirme olarak 1)“maddenin uyarlaması uygun”, 2)“maddenin uyarlaması uygun fakat biraz düzeltme gerekli”, 2)“maddenin uyarlaması uygun fakat ciddi düzeltme gerekli” 4)“maddenin uyarlaması uygun değil” derecelendirme ifadeleri kullanılmakta, kapsam geçerlik indeksi (a) ve (b) seçeneğini işaretleyen uzmanların sayısı toplam uzman sayısına bölünerek hesaplanmaktadır. Maddelere ait dil kapsam geçerlik indeks değerleri 0.89 ile 1.00 arasında değişmektedir. Davis'e (1992) göre kapsam geçerlik indeks değerlerinin .80'den büyük olması gerekmektedir. Dolayısıyla SMKBO'nun dil kapsam geçerlik indekslerinin yeterli olduğu söylenebilir.

Yapı geçerliği

Açımlayıcı faktör analizi (AFA)

İlk gruptan elde edilen verilere uygulanan AFA sonucu Bartlet Küresellik Testi değerinin $\chi^2=450.74$ $sd=36$ ($p=.000$) ve KMO örneklem uygunluk katsayısının .84 olduğu tespit edilmiştir. Mulaik'e (2010) göre bu sayının .60'tan büyük olması gerekmektedir. Hutcheson ve Sofroniou'ya (1999) göre ise KMO değerlerinin 0.80 ile 0.90 arasında olması ve Bartlet Küresellik Testi değerinin anlamlı olması örneklemin uygulama için elverişli olduğunu göstermektedir. Ayrıca ölçeğin orijinal yapısıyla uygun olarak dokuz maddenin tek faktörlü yapısı, ölçeğin toplam varyansının %48.11'ini açıklamaktadır. AFA sonucu madde faktör yük değerleri .28 ile .81 arasında sıralanmaktadır (Bkz Tablo 1).

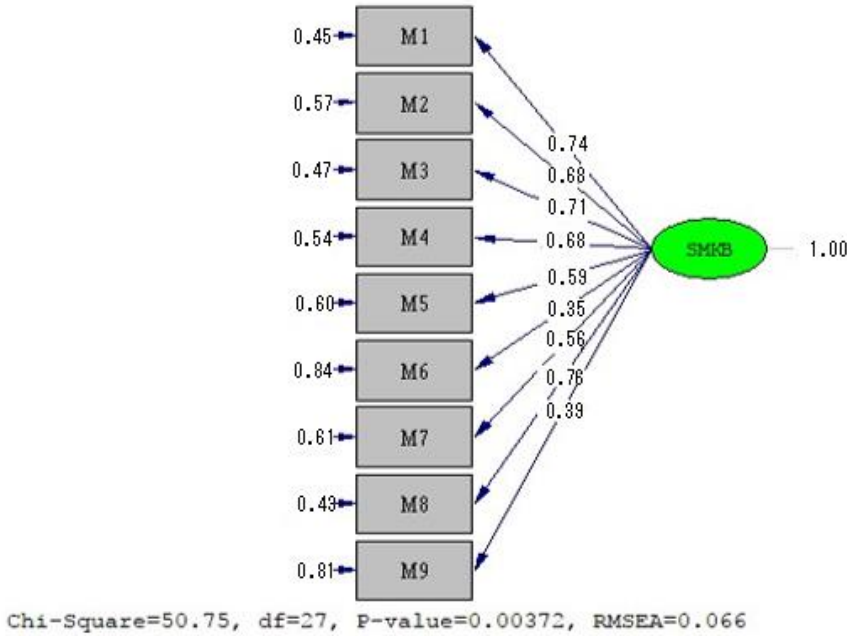
Tablo 1. AFA Sonucu Madde Faktör Yükleri

Madde No	Madde faktör yükleri	Madde No	Madde faktör yükleri
m1	.77	m6	.28
m2	.60	m7	.58
m3	.77	m8	.75
m4	.81	m9	.33
m5	.61		

Toplam varyans oranı=48.11%

Doğrulamalı faktör analizi (DFA)

AFA sonucu oluşan yapının doğrulanması için ikinci gruptan elde edilen verilere uygulanan DFA sonucu uyum indeksi değerleri $\chi^2=50.65$, $sd=27$ ($\chi^2/sd=1.87$), $RMSEA=.066$, $CFI=.98$, $GFI=.98$, $IFI=.98$, $NFI=.96$, $RFI=.97$ ve $SRMR=.039$ olarak bulunmuştur (Bkz. Şekil 1).

Şekil 1. DFA Madde Faktör Yük Değerleri

Şekil 1’de görüldüğü üzere farklı örneklem gruplarında ölçeğin yapısının test edildiği, tek boyuttan ve dokuz maddeden oluşan yapısının DFA sonucu madde faktör yük değerleri (λ) .35 ile .76 arasındadır.

Ölçüt bağımlı geçerlik

Ölçeğin ölçüt bağımlı geçerlik çalışmasında YİBT-KF ve EATBÖ-KF ile ilişki düzeyleri Spearman-Brown korelasyon testiyle incelenmiştir. SMKBÖ-9 ile YİBT-KF ve EATBÖ-KF arasında $p<.01$ önem düzeyinde sırasıyla $r_s=.64$, $.66$ pozitif ilişkiler bulunmuştur (Bkz. Tablo 2).

Tablo 2. Ölçme Araçlarının Ortalama, Standart Sapma, Cronbach Alfa ve İlgileşim Değerleri

Ölçme araçları	1. SMKBO	2. YİBT-KF	3. EATBO-KF
1. SMKBO-9	-	.64**	.66**
2. YİBT-KF		-	.65**
3. EATBO-KF			-
Ortalama	28.29	25.02	20.32
Standart sapma	19.29	10.60	9.93
Cronbach alfa	.76	.81	.79

** p<.01 SMKBO-9=Sosyal Medya Kullanım Bozukluğu Ölçeği, YİBT-KF=Young İnternet Bağımlılık Testi-Kısa Formu, EATBO-KF= Ergenler için Akıllı Telefon Bağımlılık Ölçeği-Kısa Formu

Ayrt edici geçerlik

Ölçeğin geçerliğini sınamak için yapılan bir diğer çalışmada ölçeğin ayırt ediciliği incelenmiştir. Ayırt edicilik analizlerinden yararlanılırken önceki analizde sosyal medya kullanım bozukluğunun, internet bağımlılığı ve akıllı telefon bağımlılığı ile yüksek düzeyde ilişkili olmasından dolayı SMKBO'nun, internet bağımlılığı ve akıllı telefon bağımlılığı bağlamında ayırt ediciliğinin incelenmesine karar verilmiştir. Bunun için internet bağımlısı olan ve olmayan; akıllı telefon bağımlısı olan ve olmayan iki ayrı veri seti oluşturulmuştur. Veri setleri oluşturulurken ölçeklerden elde edilebilecek en yüksek ve en düşük puanlardan %33'lük dilimler ölçüt alınmıştır. İnternet bağımlılığı için 28 puan ve aşağısına "bağımlı değil", 44 puan ve yukarısına "bağımlı" denilmiştir. Akıllı telefon bağımlılığı için 23 puan ve altı "bağımlı değil", 37 ve yukarısı "bağımlı" olarak gruplar oluşturulmuştur. Diskriminant analizi için belirlenen bu grupların SMKBO' den aldıkları puanları açısından Wilks' Lambda istatistiğiyle Kanonik (Cannonical) Diskriminant Fonksiyonları değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 3 ve 4'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Young İnternet Bağımlılık Testi-Kısa Formunun Gruplarına Göre SMKBO Wilks' Lambda İstatistiği

Fonksiyon	Wilks' Lambda	F	Ki-kare	sd	p	Kanonik korelasyon
1	.60	66.69**	102.301	2	.000	.63

** p<.01

Tablo 4. Ergenler İçin Akıllı Telefon Bağımlılık Ölçeğini Gruplarına Göre SMKBO Wilks' Lambda İstatistiği

Fonksiyon	Wilks' Lambda	F	Ki-kare	sd	p	Kanonik korelasyon
1	.50	98.45**	137.265	2	.000	.70

** p<.01

Tablo 3'te verilen YİBT-KF fonksiyonun Wilks'Lambda istatistiğine ilişkin ki-kare değeri [$\chi^2_{(2)} = 102.301$; p<.01] ve Wilks' Lambda değeri (λ) .60 istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Ayrıca kanonik küme korelasyon katsayıları incelendiğinde (.63), internet bağımlılığı sosyal medya kullanım bozukluğu için paylaşılan varyansın %40'ını açıklamaktadır. Tablo 4'de verilen EATBO-KF fonksiyonun Wilks' Lambda istatistiğine ilişkin ki-kare değeri [$\chi^2_{(2)} = 137.265$; p<.01] ve Wilks' Lambda değeri (λ) .50 istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bununla birlikte kanonik küme korelasyon katsayıları incelendiğinde (.70), akıllı telefon bağımlılığı sosyal medya kullanım bozukluğu için paylaşılan varyansın %49'unu açıklamaktadır.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirlik çalışmaları üçüncü gruptan elde edilen verilerle yapılmıştır. Cronbach alfa iç tutarlık güvenirlik katsayısı $\alpha=.76$ olarak hesaplanmıştır. Yarıya bölme analiz bulgularında ise Spearman-Brown iki yarı arasındaki korelasyon katsayısı $r=.47$, Guttman split-half katsayısı $.64$, her iki yarı için Cronbach α değerleri, ilk yarı için (5 soru) $\alpha= .69$, ikinci yarı için (5 soru) $\alpha= .51$ olarak bulunmuştur. Alanyazında Cronbach α değerinin minimum olarak $.70$ olması gerektiği (Cortina,1993; Cronbach, 1951), fakat ölçek çok spesifik veya sınırlı bir özelliği ölçüyorsa $.70$ 'ten düşük bir değer alabileceği belirtilmiştir (Kline,1979, s., 292).

Madde analizleri

SMKBÖ'nin madde analiz sonuçlarına göre düzeltilmiş madde toplam korelasyon değerleri $.29$ ile $.73$ arasında sıralanmaktadır. Alanyazında düzeltilmiş madde toplam korelasyon değerleri ile ilgili ölçüt ilgili değerlerin $.30$ 'dan büyük olmasıdır (Kline, 2000:523). Altıncı madde hariç diğer tüm bu maddeler için ölçütün sağlandığı görülmektedir. Ayrıca her bir maddenin alt-üst %27 madde ayırt edicilik indeks değerleri incelenmiş ve t değerlerinin $p<01$ önem düzeyinde 3.92 ile 19.51 arasında değiştiği gözlenmiştir (Bkz Tablo 5).

Tablo 5. Madde Toplam İlgileşim ve Madde Ayırt Edicilik İndeks Değerleri

Madde No	R_{jx}	Eğer madde silinirse Cronbach alfa değerleri	Alt-üst %27 madde ayırt edicilik indeksi (t)
m1-meşguliyet	.670	.537	13.70**
m2-dayanma	.649	.564	13.97**
m3-yoksunluk	.663	.546	14.96**
m4-ısrar	.561	.542	13.17**
m5-kaçış	.476	.661	11.66**
m6-problem	.288	.766	3.92**
m7-aldatma	.474	.636	7.07**
m8-yer değiştirme	.726	.534	19.51**
m9-çatışma	.321	.762	4.39**

** $p<.01$

TARTIŞMA ve SONUÇLAR

Sosyal Medya Kullanım Bozukluğu Ölçeği'nin ergenler üzerinde psikometrik özelliklerini incelemenin amaçlandığı bu çalışmada ölçeğin geçerlik, güvenirlik değerleri ile madde analizleri sınanmıştır. İlk olarak dil kapsam geçerliği iki ayrı teknikte değerlendirilmiştir. Her bir maddenin Türkçe ve İngilizceleri için 9 uzmandan alınan değerlerle hesaplanan dil kapsam geçerlik indeks değerleri alanda ölçüt kabul edilen $.75$ (Veneziano & Hooper, 1997) ve $.80$ 'den (David, 1992) büyüktür. Dolayısıyla ölçeğin dil kapsam geçerliğinin sağlandığı söylenebilir. Yapı geçerliği için iki farklı veri setine AFA ve DFA yapılmıştır. AFA sonucunda KMO değeri $0.80-0.90$ arası olduğu için bu veri grubu için örneklem sayısının faktör analizine uygun olduğu söylenebilir (Kaiser, 1974). Ayrıca Bartlett küresellik testinin manidarlık değeri $.05$ alfa değerinden küçük olduğu için yokluk hipotezi ret edilir. Bu durumda korelasyon matrisi birim matris olmayıp faktör analizi için uygundur (Dziuban & Shirkey, 1974). Bununla birlikte ölçeğin AFA sonucunda maddelerin faktör yük değerleri (6. madde hariç) alanyazında ölçüt kabul edilen $.30$ (Stevens, 2002) ya da $.32$ 'den (Tabacnick & Fidell, 2014) büyüktür. Böyle bir durumda madde 6'nın atılması gereklidir, fakat bu madde bağımlılık kriterlerinden birine ait olduğundan ve ölçek bütünlüğü bozulacağından uzman görüşlerine dayanarak maddenin atılmaması kararlaştırılmıştır (Tekeş & Hasta, 2015). Madde 6'nın faktör yükünün düşük çıkması örneklem büyüklüğünün yetersiz olmasından kaynaklanabilir

(MacCallum, Widaman, Zhang & Hong, 1998; Velicer & Fava, 1998). Ölçeğin orijinalindeki yapının Türk ergenlerde doğrulanıp doğrulanmadığını belirlemek için DFA sonucu uyum indeksi değerlerinden χ^2/sd , CFI, GFI, IFI, NFI, RFI, SRMR değerleri alanyazında belirtilen ölçütlere ($\chi^2/sd < 2$, CFI $> .95$, GFI $> .95$, IFI $> .95$, NFI $> .95$, RFI $> .95$, SRMR $< .05$) göre iyi özellik gösterirken; RMSEA değeri (RMSEA $< .08$) kabul edilebilir düzeydedir (Barrett, 2007; Erkorkmaz vd., 2013; Harrington, 2009; Kline, 2011; Schermelleh-Engel, Moosbrugger, & Müller, 2003; Vieira, 2011). Ölçüt bağımlı geçerlik çalışmasında SMKBO'nin YİBT-KF ve EATBO-KF ile $p < .01$ önem düzeyinde .60 ile .70 arasında ilişki katsayılarına sahip olması alanyazında yüksek düzeyde ilişki (Alper, 2006) olarak adlandırıldığından eşdeğer ölçek geçerliliğinin sağlandığı söylenebilir.

Ölçeğin ayırt edici geçerlik çalışmasında Wilks' Lambda değeri $p < .01$ önem düzeyinde manidar olduğundan (Ceyhan, Ceyhan, & Gürcan, 2007; Garson, 2012) SMKBO'nün internet bağımlılığı ve akıllı telefon bağımlılığına göre oluşturulmuş grupları ayırt edicilik etkisinin yüksek olduğu söylenebilir. Bir başka ifade ile ölçek sosyal medya kullanım bozukluğu olanlar ile olmayanları, internet ve akıllı telefon bağımlılığı olanlar ile olmayanları ayırt edebilmektedir. Çalışmanın bu bulgusu "bir madde, cisim, nesne ya da şeye bağımlılık beraberinde birçok bağımlılık türünü ortaya çıkarabileceği" gerçeğini teknolojik yakınsama bağlamında gözler önüne sermiştir. Bir başka ifadeyle sosyal medya kullanım bozukluğu beraberinde internet bağımlılığı ve akıllı telefon bağımlılığını da tetiklemektedir (Kırcaburun, 2016; Saied, Elsabagh & El-Afandy, 2016; Sali, 2013; Şimşek & Balaban Sali, 2014; Veronica & Samuel, 2015).

Ölçeğin güvenilirlik analizlerinde Cronbach alfa iç tutarlık güvenilirlik katsayısının .70'ten büyük (Nunnally, 1974; Özdamar, 2002; Şencan, 2005; Tavşancıl, 2014; Traub, 1994) olması iç tutarlık güvenilirliğinin psikolojik testlerde kabul edilebilir olduğunu göstermektedir. İki yarı test bulgularında Spearman-Brown, Guttman split-half ve Cronbach α katsayılarının alanyazında ölçüt kabul edilen .30 ile .70 arasında olmasının (Soğuksu ve Alıcı, 2016) kabul edilebilir fakat çok düşük değerler olduğu söylenebilir. Alanyazında kişilik ve kişilik bozukluğu gibi çok özel yapıları değerlendiren ölçeklerde Cronbach α katsayısının .43 ile .70 arasında değiştiği çalışmalar da bulunmaktadır (Cattell, 2007; Cattell & Schuerger, 2003; Cattell, Eber, & Tatsuoka, 1970; Grygier & Grygier, 1976; Soyer, Rovenpor, Kopelman, Mullins, & Watson, 2001). Patolojik internet kullanımının kişilik bozukluklarında önemli bir gösterge olduğunu aktaran çalışmalar (Muller, Beutel, Egloff, & Wolfling, 2014; Muller, Koch, Dickenhorst, Beutel, Duvén, E., & Wolfling 2013) ışığında sosyal medya kullanım bozukluğunun spesifik bir kavram olduğu söylenebilir.

Madde analizlerinde düzeltilmiş madde toplam korelasyonlarının (madde 6 hariç) alanyazında ölçüt olarak bilinen .30'dan yüksek (Kline, 2000) olması her bir maddenin ölçeğin bütünü ile yeteri şekilde tutarlı olduğunu göstermektedir. Madde 6 için bu değer .29 olması bir sınırlılık arz etse de ölçütün .30'dan küçük tutulduğu çalışmalar da mevcuttur (Acat, Tüken, & Karadağ, 2010; Tuğut & Gölbaşı, 2010). Ayrıca her bir maddenin alt-üst %27 madde ayırt edicilik indeks değerlerinin (t) $p < .01$ önem düzeyinde manidar olması (Brennan, 1972) maddelerin ayırt edicilik gücünün yüksek olduğunu göstermektedir. Diğer taraftan Van den Eijnden, Lemmens ve Valkenburg (2016) tarafından geliştirilen ölçeğin orijinal formu ile Türkçe sürümünün psikometrik özelliklerinde farklılaşmalar vardır; orijinal formun geçerlik ve güvenilirlik değerlerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Bunun sebebinin ise kültürel farklılıklar (Korkmaz, 2007), kullanılan psikolojik terimlerin yanlış karşılığı (Erkuş, 2000; 2010), sosyal medyanın kullanım süresi ve amaçlarının farklılaşmasından kaynaklandığı söylenebilir. Bağımlılık terimi çok hassas bir psikolojik kavram olduğundan, bu kavramı içeren ifadelerin kullanımında da hassas olmak gerekir, çünkü psikolojik kavramlar kültüre duyarlıdır (Gözüm ve Aksayan, 2003; Hambleton, Merenda, & Spielberger, 2005). Dolayısıyla bir ölçeğin farklı kültürlerde geçerlik ve güvenilirlik değerlerinin farklı olması olağan bir durumdur.

Sonuç olarak ölçeğin dil kapsam geçerliği, yapı geçerliği, ölçüt geçerliği, ayırt edici geçerlik ve güvenilirlik değerlerine dayanarak Sosyal Medya Kullanım Bozukluğu Ölçeği'nin ergenlerin sosyal medya bağımlılığını ölçme ve değerlendirmede kullanmada geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir. Bununla birlikte ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik değerlerine güç katmak amacıyla aşağıdaki öneriler yapılabilir:

- İki yarıdaki maddelerin homojen olarak aynı şeyi ölçmediği görülmektedir. Bu ifade olumsuzmuş gibi anlaşılrsa da ölçeğin orijinal yapısı düşünüldüğünde mantıklı gelmektedir, çünkü ölçek maddeleri toplam bir puan verse de aslında her bir madde farklı ölçütleri değerlendirmek için hazırlanmıştır. Bundan dolayı eşdeğer yarılar güvenirliliğinin Spearman-Brown formülüyle ile hesaplanması yerine Flanagan formülüyle hesaplanması iki yarı testlere ilişkin varyansları birbirine yaklaştıracak ve yarı testler arasındaki korelasyon katsayısını arttıracaktır.

- Ölçeğin test-tekrar-test güvenirlilik analizleri, ilk uygulama ile ikinci uygulama arasına son sınavlar ve yaz tatili girdiğinden dolayı yapılamamıştır. Farklı çalışmalar ile bu çalışmanın test tekrar test güvenirlilik katsayıları hesaplanabilir. Özellikle çalışmanın farklı illerde, farklı liselerde ergen grupları ile genişletilmesi ölçeğin genellebilirliği açısından önemli katkılar sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Aboujaoude, E. (2010). Problematic internet use: An overview. *World Psychiatry*, 9(2), 85-90.
- Acat, M. B., Tüken, G. & Karadağ, E. (2010). Bilimsel Epistemolojik İnançlar Ölçeği: Türk kültürüne uyarlama, dil geçerliği ve faktör yapısının incelenmesi. *Türk Fen Eğitim Dergisi*, 7(4), 67-89.
- Aftab, R., Çelik, İ., & Sarıçam, H. (2015). Facebook addiction and social emotional learning skills. *Ozean Journal of Social Science*, 8(2), 109-120. doi: 10.13140/RG.2.2.21774.66887
- Ahn, J. (2011). The effect of social network sites on adolescents' social and academic development: Current theories and controversies. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 8(62), 1435-1445. doi: 10.1002/asi.21540
- Akın, A., Altundağ, Y., Turan, M. E., & Akın, U. (2014). The validity and reliability of the Turkish version of the Smart Phone Addiction Scale-Short Form for Adolescent. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 152, 74-77. doi: 10.1016/j.sbspro.2014.09.157
- Alper, R. (2006). *Spor bilimlerinde uygulamalı istatistik*. Ankara: Nobel Akademik.
- Ang, C. S., Chan, N. N., & Lee, C. S. (2017). Shyness, loneliness avoidance, and internet addiction: What are the relationships? *The Journal of Psychology*, 13, 1-11. doi: 10.1080/00223980.2017.1399854
- Andreassen, C. S. (2015). Online social network site addiction: A comprehensive review. *Current Addiction Reports*, 2(2), 175-184. doi: 10.1007/s40429-015-0056-9
- Andreassen, C. S., Pallesen, S., & Griffiths, M. D. (2017). The relationship between addictive use of social media, narcissism, and self-esteem: Findings from a large national survey. *Addictive Behaviors*, 64, 287-293. doi: 10.1016/j.addbeh.2016.03.006
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). Washington, DC: American Psychiatric Association.
- Appel, H., Crusius, J., & Gerlach, A. L. (2015). Social comparison, envy, and depression on Facebook: A study looking at the effects of high comparison standards on depressed individuals. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 34(4), 277-289. doi: 10.1521/jscp.2015.34.4.277.
- Barrett, P. (2007). Structural equation modelling: Adjudging model fit. *Personality and Individual Differences*, 42(5), 815-24. doi:10.1016/j.paid.2006.09.018
- Best, P., Manktelow, R., & Taylor, B. (2014). Online communication, social media and adolescent wellbeing: A systematic narrative review. *Children and Youth Services Review*, 41, 27-36. doi: 10.1016/j.childyouth.2014.03.001
- Blackwell, D., Leaman, C., Tramposch, R., Osborne, C., & Liss, M. (2017). Extraversion, neuroticism, attachment style and fear of missing out as predictors of social media use and addiction. *Personality and Individual Differences*, 116, 69-72. doi: 10.1016/j.paid.2017.04.039
- Bland, J., & Altman, D. (1997). Statistics notes: Cronbach's alpha. *BMJ*, 314, 572. doi: 10.1136/bmj.314.7080.572
- Brennan, R. (1972). A generalized upper-lower item discrimination index. *Educational and Psychological Measurement*, 32(2), 289-303. doi: 10.1177/001316447203200206
- Byun, S., Ruffini, C., Mills, J. E., Douglas, A. C., Niang, M., Stepchenkova, S. ... Blanton, M. (2009). Internet addiction: Metasynthesis of 1996-2006 quantitative research. *CyberPsychology & Behavior*, 12(2), 203-207. doi: 10.1089/cpb.2008.0102.
- Cabral, J. (2011). Is generation Y addicted to social media. *The Elon Journal of Undergraduate Research in Communications*, 2(1), 1-10.
- Cattell, H. E. P. (2007). *Exploring your 16PF profile*. Oxford: Oxford Psychologist Press.
- Cattell, H. E. P., & Schuerger, J. M. (2003). *Essentials of the 16PF assessment*. New York: John Wiley & Sons.

- Cattell, R. B., Eber, H. W., & Tatsuoka, M. M. (1970). *Handbook for the Sixteen Personality Factor Questionnaire (16PF)*. Institute for Personality and Ability Testing, Champaign, Ill.
- Caumont, A. (2014). Americans increasingly view the internet, cellphones as essential. Retrieved from <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2014/02/27/americans-increasingly-view-the-internet-cellphones-as-essential/>
- Ceyhan, E., Ceyhan, A. A. & Gürcan, A. (2007). Problemlü İnternet Kullanımı Ölçeği'nin geçerlik çalışmaları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7(1), 387-416.
- Chaffey, D. (2017). Global social media research summary 2017. [Online] Retrieved from <http://www.smartinsights.com/social-media-marketing/social-media-strategy/new-global-social-media-research/> [Accessed 1 May 2017].
- Charter, R. A. (2001). It's time to bury the Spearman-Brown "prophecy" formula for some common applications. *Educational and Psychological Measurement*, 61(4), 690-696.
- Chiou, W.-B., Lee, C.-C., & Liao, D.-C. (2015). Facebook effects on social distress: Priming with online social networking thoughts can alter the perceived distress due to social exclusion. *Computers in Human Behavior*, 49, 230-236. doi:10.1016/j.chb.2015.02.064
- Collier, R. (2009). Internet addiction: New-age diagnosis or symptom of age-old problem? *CMAJ: Canadian Medical Association Journal*, 181(9), 575-576. doi: 10.1503/cmaj.109-3052
- Cortina, J. M. (1993). What is coefficient alpha? An examination of theory and applications. *The Journal of Applied Psychology*, 78(1), 98-104. doi:10.1037/0021-9010.78.1.98
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297-334. doi:10.1007/BF02310555
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik. SPSS ve Lisrel uygulamalı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Davila, J., Hershenberg, R., Feinstein, B. A., Gorman, K., Bhatia, V., & Starr, L. R. (2012). Frequency and quality of social networking among young adults: Associations with depressive symptoms, rumination, and corumination. *Psychology of Popular Media Culture*, 1(2), 72-86. doi: 10.1037/a0027512.
- Davis, L. L. (1992). Instrument review: Getting the most from a panel of experts. *Applied Nursing Research*, 5(4), 194-197. doi: 10.1016/S0897-1897(05)80008-4.
- Dobrea, A., & Păsăreanu, C. R. (2016). Impact of social media on social anxiety: A systematic review. In Federico Durbano (Ed.), *New Developments in Anxiety Disorders* (pp.129-149). doi: 10.5772/65188. Retrieved from <https://www.intechopen.com/books/new-developments-in-anxiety-disorders/impact-of-social-media-on-social-anxiety-a-systematic-review>
- Douglas, A. C., Mills, J. E., Niang, M., Stepchenkova, S., Byun, S., Ruffini, C. ... Blanton, M. (2008). Internet addiction: Meta-synthesis of qualitative research for the decade 1996-2006. *Computers in Human Behavior*, 24(6), 3027-3044. doi:10.1016/j.chb.2008.05.009
- Dumitrache, S. D., Mitrofan, L., & Petrov, Z. (2012). Self-image and depressive tendencies among adolescent Facebook users. *Revista de Psihologie*, 58(4), 285-295.
- Dziuban, C. D., & Shirkey, E. C. (1974). When is a correlation matrix appropriate for factor analysis? Some decision rules. *Psychological Bulletin*, 81(6), 358-361.
- Ekşi, H. & Çiftçi, M. (2017). Lise öğrencilerinin problemlü internet kullanım durumlarının dinî inanç ve ahlaki olgunluk düzeylerine göre yordanması. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 4, 181-206. doi:10.15805/addicta.2017.4.2.0013
- Erfanmanesh, M., & Hosseini, E. (2015). [Review of the book *Internet and Social Media Addiction* by Nakaya, Andrea C.]. *Webology*, 12(2). Retrieved from <http://www.webology.org/2015/v12n2/bookreview25.pdf>
- Erkorkmaz, Ü., Etikan, İ., Demir, O., Özdamar, K. & Sanisoğlu, S. Y. (2013). Doğrulamalı faktör analizi ve uyum indeksleri. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences*, 33(1), 210-223. doi: 10.5336/medsci.2011-26747
- Erkuş, A. (2000). Bazı psikometrik terimlerin Türkçe karşılıklarında yaşanan sorunlar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 31-40.
- Erkuş A. (2010). Psikometrik terimlerin Türkçe karşılıklarının anlamları ile yapılan işlemlerin uyumsuzluğu. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 1(2), 72-77.
- Esen, E., & Siyez, D. M. (2011). An investigation of psycho-social variables in predicting internet addiction among adolescents. *Turkish Psychological Counseling & Guidance Journal*, 36, 127-138.
- Frost, R. L., & Rickwood, D. J. (2017). A systematic review of the mental health outcomes associated with Facebook use. *Computers in Human Behavior*, 76, 576-600. doi: 10.1016/j.chb.2017.08.001
- Garson, G. D. (2012). *Discriminant function analysis*. Asheboro, NC: Statistical Associates Publishers.
- Gözüm, S. & Aksayan, S. (2003). Kültürlerarası ölçek uyarlaması için rehber II: Psikometrik özellikler ve kültürlerarası karşılaştırma. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 1, 3-14.

- Griffiths, M. (2005). A 'components' model of addiction within a biopsychosocial framework. *Journal of Substance Use*, 10(4), 191-197. doi: 10.1080/14659890500114359
- Griffiths, M. D. (2010). The role of context in online gaming excess and addiction: Some case study evidence. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 8(1), 119-125.
- Griffiths, M. D. (2013). Social Networking Addiction: Emerging themes and issues. *Journal of Addiction Research & Therapy*, 4(5), e188. doi: 10.4172/2155-6105.1000e118
- Griffiths, M., Van Rooij, A. J., Kardefelt-Winther, D., Starcevic, V., Kiraly, O., Pallesen, S. ... Demetrovics, Z. (2016). Working towards an international consensus on criteria for assessing Internet Gaming Disorder: A critical commentary on Petry, et al (2014). *Addiction*, 111(1), 167-175. doi:10.1111/add.13057
- Griffiths, M. D., Kuss, D. J., & Demetrovics, Z. (2014). Social networking addiction: An overview of preliminary findings. In *Behavioral addictions. Criteria, evidence, and treatment* (pp. 119-141). New York: Elsevier.
- Grygier, J. G., & Grygier, P. (1976). *Dynamic Personality Inventory*. Montreal: Institute of Psychological Research.
- Günlü, A. & Ceyhan, A. A. (2017). Ergenlerde internet ve problemlili internet kullanım davranışının incelenmesi. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 4(1), 75-117. <http://dx.doi.org/10.15805/addicta.2017.4.1.0016>
- Hambleton, R. K., Merenda, P. F., & Spielberger, C. D. (2005). *Adapting educational and psychological tests for cross-cultural assessment*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associations.
- Harrington, D. (2009). *Assessing confirmatory factor analysis model fit and model revision. Confirmatory factor analysis*. New York: Oxford University Press.
- Hawi, N. S., & Samaha, M. (2016). The relations among social media addiction, self-esteem, and life satisfaction in university students. *Social Science Computer Review*, 35(5), 576-586 doi: 10.1177/0894439316660340
- Hur, M. H. (2006). Demographic, habitual, and socioeconomic determinants of internet addiction disorder: An empirical study of Korean teenagers. *CyberPsychology & Behavior*, 9(5), 514-525. doi: 10.1089/cpb.2006.9.514
- Hutcheson, G., & Sofroniou, N. (1999). *The multivariate social scientist: Introductory statistics using generalized linear models*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Islam, A., & Hossin, M. Z. (2014). Prevalence and risk factors of problematic internet use and the associated psychological distress among graduate students of Bangladesh. *Asian Journal of Gambling Issues and Public Health*, 6(1), 11. doi:10.1186/s40405-016-0020-1
- Kaiser, H. F. (1974). An index of factorial simplicity. *Psychometrika*, 39, 31-36.
- Kempa, E. P. (2015). *Social media addiction-The paradox of visibility & vulnerability*. (Master's thesis). Retrieved from <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hb:diva-1030>
- Khan, S. F., Ullah, F., Khan, M. K., Raza, A. J. S., & Shah, H. (2017). Effect of social media addiction on compliance in the patients of District Bannu, Khyber PakhtunKhw. *International Journal of Basic Medical Sciences and Pharmacy (IJBMS)*, 6(2), 21-25.
- Kırcaburun, K. (2016). Self-esteem, daily internet use and social media addiction as predictors of depression among Turkish adolescents. *Journal of Education and Practice*, 7(24), 64-72.
- Kırık, A. M., Arslan, A., Çetinkaya, A., & Gül, M. (2015). A quantitative research on the level of social media addiction among young people in Turkey. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, 3(3), 108-122.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of Structural Equation Modeling*. New York: The Guilford Press.
- Kline, P. (2000). *Handbook of psychological testing* (2nd Ed.). London: Routledge.
- Kline, P. (1979). *Psychometrics and psychology*. London, United Kingdom: Academic Press.
- Koçer, M. (2012). Erciyes Üniversitesi öğrencilerinin internet ve sosyal medya kullanım alışkanlıkları. *Akdeniz İletişim*, 18, 70-85.
- Korkmaz, M. (2007). Psikolojik ölçmenin yeni kuralları ve Türkiye'deki durumu. *Türk Psikoloji Bülteni*, 13(40), 8-14.
- Kormas, G., Critselis, E., Janikian, M., Kafetzis, D., & Tsitsika, A. (2011). Risk factors and psychosocial characteristics of potential problematic and problematic internet use among adolescents: A cross-sectional study. *BMC Public Health*, 11, 595. doi: 10.1186/1471-2458-11-595
- Kozeis, N. (2009). Impact of computer use on children's vision. *Hippokratia*, 13(4), 230-231.
- Kuss, D. J., & Griffiths, M. D. (2011). Online social networking and addiction-A review of the psychological literature. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 8(9), 3528-3552. doi: 10.3390/ijerph8093528

- Kutlu, M., Savcı, M., Demir, Y. & Aysan, F. (2016). Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formunun Türkçe uyarlaması: Üniversite öğrencileri ve ergenlerde geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 17(Suppl. 1), 69-76.
- Kwon, M., Kim, D. J., Cho, H., & Yang, S. (2013). The Smartphone Addiction: Development and validation of a short version for Adolescents (SAS-SV). *PLOS ONE*, 8(12), e83558. doi: 10.1371/journal.pone.0083558
- Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel Psychology*, 28, 563-575. doi: 10.1111/j.1744-6570.1975.tb01393.x
- Lemmens, J. S., Valkenburg, P. M., & Gentile, D. A. (2015). The internet gaming disorder scale. *Psychological Assessment*, 27, 567-582. doi:10.1037/pas0000062
- Lemmens, J. S., Valkenburg, P., & Peter, J. (2009). Development and validation of a game addiction scale for adolescents. *Media Psychology*, 12, 77-95. doi:10.1080/15213260802669458.
- Levenson, J. C., Shensa, A., Sidani, J. E., Colditz, J. B., & Primack, B. A. (2016). The association between social media use and sleep disturbance among young adults. *Preventive medicine*, 85, 36-41. doi: 10.1016/j.ypmed.2016.01.001
- Li, D., Zhang, W., Li, X., Zhou, Y., Zhao, L., & Wang, Y. (2016). Stressful life events and adolescent internet addiction: The mediating role of psychological needs satisfaction and the moderating role of coping style. *Computers in Human Behavior*, 63, 408-415. doi:10.1016/j.chb.2016.05.070.
- Lin, L. yi, Sidani, J. E., Shensa, A., Radovic, A., Miller, E., Colditz, J. B., ... Primack, B. A. (2016). Association between social media use and depression among U.S. young adults. *Depression and Anxiety*, 33(4), 323-331. doi:10.1002/da.22466
- MacCallum, R. C., Widaman, K. F., Preacher, K. J., & Hong, S. (2001). Sample size in factor analysis: The role of model error. *Multivariate Behavioral Research*, 36(4), 611-637. doi: 10.1207/S15327906MBR3604_06
- Mahmood, S., & Farooq, U. (2014). Facebook addiction: A study of big-five factors and academic performance amongst students of IUB. *Global Journal of Management and Business Research*, 14(5), 55-71.
- Milani, L., Osualdella, D., & Di Blasio, P. (2009). Quality of interpersonal relationships and problematic internet use in adolescence. *CyberPsychology & Behavior*, 12, 681-684. doi:10.1089/cpb.2009.0071.
- Morahan-Martin, J., & Schumacher, P. (2000). Incidence and correlates of pathological internet use among college students. *Computers in Human Behavior*, 16(1), 13-29.
- Moreno, M. A., Jelenchick, L. A., Egan, K. G., Cox, E., Young, H., Gannon, K. E., & Becker, T. (2011). Feeling bad on Facebook: Depression disclosures by college students on a social networking site. *Depress Anxiety*, 28(6), 447-455. doi: 10.1002/da.20805.
- Morin-Major, J. K., Marin, M-F., Durand, N., Wan, N., Juster, R-P., Lupien, S. J. (2016). Facebook behaviors associated with diurnal cortisol in adolescents: Is befriending stressful? *Psychoneuroendocrinology*, 63, 238-246. doi:10.1016/j.psyneuen.2015.10.005
- Mulaik, S. A. (2010). *The foundations of factor analysis* (2nd ed.). Boca Raton, FL: Chapman & Hall/CRC.
- Muller, K. W., Beutel, M. E., Egloff, B., & Wolfling, K. (2014). Investigating risk factors for internet gaming disorder: A comparison of patients with addictive gaming, pathological gamblers and healthy controls regarding the big five personality traits. *European Addiction Research*, 20(3), 129-136. doi:10.1159/000355832
- Muller, K. W., Koch, A., Dickenhorst, U., Beutel, M. E., Duven, E., & Wolfling K. (2013). Addressing the question of disorder-specific risk factors of internet addiction: A comparison of personality traits in patients with addictive behaviors and comorbid internet addiction. *Biomed Research International*, 2013, 1-7. doi:10.1155/2013/546342
- Nabi, R. L., Prestin, A., & So, J. (2013). Facebook friends with (health) benefits? Exploring social network site use and perceptions of social support, stress, and well-being. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 16(10), 721-727. doi: 10.1089/cyber.2012.0521
- Nunnally, J. C. (1974). *Psychometric theory* (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.
- O'Keeffe, G. S., & Clarke-Pearson, K. (2011). The impact of social media on children, adolescents, and families. *Pediatrics*, 127(4), 800-804. doi: 10.1542/peds.2011-0054
- Otrar, M. & Argın, F. S. (2014). Öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının kullanım alışkanlıkları bağlamında incelenmesi. *Journal of Research in Education and Teaching*, 3(3), 1-13.
- Otu, A. A. (2015). *Social media addiction among students of the University of Ghana* (Master dissertation). Retrieved from <http://hdl.handle.net/123456789/21223>
- Owusu-Acheaw, M., & Larson, A. G. (2015). Use of social media and its impact on academic performance of tertiary institution students: A study of students of Koforidua Polytechnic, Ghana. *Journal of Education and Practice*, 6(6), 94-101. Retrieved from <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1083595.pdf>

- Özdamar, K. (2013). *Paket programları ile istatistiksel veri analizi cilt 2* (9. Baskı). Ankara: Nisan.
- Özdamar, K. (2002). *Paket programlarla istatistiksel veri analizi-1*. Eskişehir: Kaan.
- Pantic, I. (2014). Online social networking and mental health. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 17(10), 652-657. doi: 10.1089/cyber.2014.0070
- Pawlikowski, M., Altstötter-Gleich, C., & Brand, M. (2013). Validation and psychometric properties of a short version of Young's Internet Addiction Test. *Computers in Human Behavior*, 29(3), 1212-1223. doi: 10.1016/j.chb.2012.10.014
- Robbins, T. W., Gillan, C. M., Smith, D. G., de Wit, S., & Ersche, K. D. (2012). Neurocognitive endophenotypes of impulsivity and compulsivity: Towards dimensional psychiatry. *Trends in Cognitive Sciences*, 16(1), 81-91. doi: 10.1016/j.tics.2011.11.009.
- Rosenfield, M. (2016). Computer vision syndrome (a.k.a. digital eye strain). *Optometry in Practice*, 17(1), 1-10.
- Rus, H. M., & Tiemensma, J. (2017). Social media under the skin: Facebook use after acute stress impairs cortisol recovery. *Frontiers in Psychology*, 8, 1609. doi: 10.3389/fpsyg.2017.01609
- Ryan, T., Chester, A., Reece, J., & Xenos, S. (2014). The uses and abuses of Facebook: A review of Facebook addiction. *Journal of Behavioral Addictions*, 3(3), 133-148. doi: 10.1556/JBA.3.2014.
- Saied, S. M., Elsabagh, H. M., & El-Afandy, A. M. (2016). Internet and facebook addiction among Egyptian and Malaysian medical students: A comparative study, Tanta University, Egypt. *International Journal of Community Medicine and Public Health*, 3(5), 1288-1297. doi:10.18203/2394-6040.ijcmph20161400
- Sallis, M. (2013). *An exploratory study of internet and social media addiction in Millennials*. (Honors Projects: 674). Retrieved from <https://repository.tcu.edu/handle/116099117/7308>
- Saraji, J. H., & Fini, A. A. S. (2017). Examine the relationship between internet addiction with academic achievement and mental health of high school students in Bandar Abbas. *South Journal of Educational Psychology and Counseling*, 3(1), 97-101.
- Sarıçam, H., Tarhan, D. & Soyuçok, E. (2015, September). *The examination of the relations between social anxiety, loneliness, Facebook® addiction and depression with multiple regression analysis*. Paper presented at the Third International Instructional Technologies & Teacher Education Symposium, Trabzon, Turkey. doi: 10.13140/RG.2.1.1024.8561
- Sarıçam, H., Yaman, E., & Çelik, İ. (2016). The mediator effect of loneliness between perceived social competence and cyber bullying in Turkish adolescents. *International Journal of Progressive Education (IJPE)*, 12(1), 99-107.
- Scealy, M., Phillips, J. G., & Stevenson, R. (2002). Shyness and anxiety as predictors of patterns of internet usage. *Cyber Psychology & Behavior*, 5(6), 507-515. doi: 10.1089/109493102321018141
- Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
- Seabrook, E. M., Kern, M. L., & Rickard, N. S. (2016). Social networking sites, depression, and anxiety: A systematic review. *JMIR Mental Health*, 3(4), e50. doi:10.2196/mental.5842
- Shaw, M., & Black, D. (2008) Internet addiction: Definition, assessment, epidemiology and clinical management. *CNS Drugs*, 22(5), 353-365.
- Shaw, A. M., Timpano, K. R., Tran, T. B., & Joormann, J. (2015). Correlates of Facebook usage patterns: The relationship between passive Facebook use, social anxiety symptoms, and brooding. *Computers in Human Behavior*, 48, 575-580. doi: 10.1016/j.chb.2015.02.003
- Shensa, A., Escobar-Viera, C. G., Sidani, J. E., Bowman, N. D., Marshal, M. P., & Primack, B. A. (2017). Problematic social media use and depressive symptoms among U.S. young adults: A nationally-representative study. *Social Science & Medicine*, 182, 150-157. doi: 10.1016/j.socscimed.2017.03.061
- Sioni, S. R., Burleson, M. H., & Bekerian, D. A. (2017). Internet gaming disorder: Social phobia and identifying with your virtual self. *Computers in Human Behavior*, 71, 11-15. doi:10.1016/j.chb.2017.01.044
- Soğuksu, Y. B. & Alıcı, D. (2016). Eşdeğer yarılar güvenirlüğünün farklı homojenlik düzeylerindeki örneklem büyüklüklerinde, test uzunluğuna, yarıya bölme yöntemlerine ve güvenirlilik kestirme tekniklerine göre incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 237-252.
- Soyer, R. B., Rovenpor, J. L., Kopelman, R. E., Mullins, L. S., & Watson, P. J. (2001). Further assesment of the construct validity of four measures of narcissism: Replication and extension. *Journal of Psychology*, 135(3), 245-258. doi:10.1080/00223980109603695
- Starcevic, V., & Aboujaoude, E. (2017). Internet addiction: Reappraisal of an increasingly inadequate concept. *CNS Spectrums*, 22(1), 7-13. doi: 10.1017/S1092852915000863

- Stevens, J. P. (2002). *Applied multivariate statistics for the social sciences*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Association, Inc.
- Şahin, C., & Yağcı, M. (2017). Sosyal Medya Bağımlılığı Ölçeği-Yetişkin Formu: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 18(1), 523-538.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. Ankara: Seçkin.
- Şimşek, E., & Balaban Sali, J. (2014). The role of internet addiction and social media membership on university students' psychological capital. *Contemporary Educational Technology*, 5(3), 239-256.
- Şişman Eren, E. (2014). Sosyal Medya Kullanım Amaçları Ölçeğinin geliştirilmesi ve bazı kişisel değişkenlere göre incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 29(4), 230-243.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2014). *Using multivariate statistics* (6th ed.). USA: Pearson Education Limited.
- Tandoc, E. C., Ferrucci, P., & Duffy, M. (2015). Facebook use, envy, and depression among college students: Is Facebooking depressing? *Computers in Human Behavior*, 43, 139-146. doi: 10.1016/j.chb.2014.10.053
- Tavernier, R., & Willoughby, T. (2014). Sleep problems: Predictor or outcome of media use among emerging adults at university? *Journal of Sleep Research*, 23(4), 389-396. doi:10.1111/jsr.12132
- Tavşancıl, E. (2014). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi* (5.Baskı). Ankara: Nobel Akademik.
- Tekeş, B., & Hasta, D. (2015). Özgeciliğin Ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Nesne Psikoloji Dergisi (NPD)*, 3(6), 55-75. doi: 10.7816/nesne-03-06-03
- Thompson, B. (2004). *Exploratory and confirmatory factor analysis understanding concepts and applications*. Washington, DC: APA.
- Torrente, E., Piqueras, J. A., Orgilés, M., & Espada, J. P. (2014). Association of internet addiction with social anxiety and lack of social skills in Spanish adolescents. *Terapia Psicológica*, 32, 175-184. doi:10.4067/S0718-48082014000300001
- Traub, R. E. (1994). *Reliability for the social sciences*. London: Sage.
- Tuğut, N., & Gölbaşı, Z. (2010). Cinsel Yaşam Kalitesi Ölçeği-Kadın Türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Cumhuriyet Tıp Dergisi*, 32, 172-180.
- Türkyılmaz, M. (2015). Facebook Bağımlılığı Ölçeğinin Türkçeleştirilmesi ve Facebook bağımlılığının okuma becerisine etkisi. *International Journal of Social Science*, 36, 265-280. doi: 10.9761/JASSS2942
- Van Rooij, A. J., Schoenmakers, T. M., van den Eijnden, R. J. J. M., & Van de Mheen, D. (2010). Compulsive internet use: The role of online gaming and other internet applications. *The Journal of Adolescent Health*, 47(1), 51-57. doi: 10.1016/j.jadohealth.2009.12.021.
- van den Eijnden, R. J. J. M., Lemmens, J. S., & Valkenburg, P. M. (2016). The Social Media Disorder Scale. *Computers in Human Behavior*, 61(2016), 478-487. doi: 10.1016/j.chb.2016.03.038
- Vannucci, A., Flannery, K. M., & Ohannessian, C. M. (2017). Social media use and anxiety in emerging adults. *Journal of Affective Disorders*, 207, 163-166. doi:10.1016/j.jad.2016.08.040
- Velicer, W. F., & Fava, J. L. (1998). Effects of variable and subject sampling on factor pattern recovery. *Psychological Methods*, 3(2), 231-251. doi: 10.1037/1082-989X.3.2.231
- Veneziano, L., & Hooper, J. (1997). A method for quantifying content validity of health-related questionnaires. *American Journal of Health Behavior*, 21(1), 67-70.
- Veronica, S. A., & Samuel, A. U. (2015). Social media addiction among adolescents with special reference to Facebook addiction. *IOSR Journal Of Humanities And Social Science (IOSR-JHSS)*, 4, 72-76. Retrieved from <http://www.iosrjournals.org/iosr-jhss/papers/Conf.17004/Volume-4/15.%2072-76.pdf>
- Vieira, A. L. (2011). *Preparation of the analysis. Interactive LISREL in practice*. London: Springer
- Vishwanath, A. (2015). Habitual Facebook use and its impact on getting deceived on social media. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 20(1), 83-98. doi: 10.1111/jcc4.12100
- Walker, D. A. (2006). A comparison of the Spearman-Brown and Flanagan-Rulon formulas for split half reliability under variance parameter conditions. *Journal of Modern Applied Statistical Methods*, 5(2), 443-451.
- Wang, M., & Qi, W. (2017). Harsh parenting and problematic internet use in Chinese adolescents: Child emotional dysregulation as mediator and child forgiveness as moderator. *Computers in Human Behavior*, 77, 211-219. doi: 10.1016/j.chb.2017.09.005
- Wegmann, E., Stodt, B., & Brand, M. (2015). Addictive use of social networking sites can be explained by the interaction of internet use expectancies, internet literacy, and psychopathological symptoms. *Journal of Behavioral Addictions*, 4(3), 155-162. doi: 10.1556/2006.4.2015.021
- Yen, J. Y., Ko, C. H., Yen, C. F., Wu, H. Y., & Yang, M. J. (2007). The comorbid psychiatric symptoms of internet addiction: Attention deficit and hyperactivity disorder (ADHD), depression, social phobia, and hostility. *Journal of Adolescent Health*, 41(1), 93-98.

- Young, K. S. (1998a). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *CyberPsychology & Behavior*, 1(3), 237-244.
- Young, K. S. (1998b). *Caught in the net: How to recognize the signs of internet addiction and a winning strategy for recovery*. New York: John Wiley & Sons.
- Yuan, K., Qin, W., Wang, G., Zeng, F., Zhao, L., Yang, X. ... Tian, J. (2011). Microstructure abnormalities in adolescents with internet addiction disorder. *PLoS ONE*, 6(6), e20708. doi: 10.1371/journal.pone.0020708

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

There is current evidence that social media disorder is a growing problem, especially among children and adolescents. However, there is no comprehensive instrument for measuring social media addiction in Turkey. The current study, therefore, aimed to examine the psychometric properties of Turkish culture and to test the reliability and validity of a short and easy to administer Social Media Disorder (SMD-9) Scale that contains a clear diagnostic cutoff point to discriminate between disordered (i.e. addicted) and high-engaging non-disordered social media users.

Method

Data was obtained from 586 (202+204+180) adolescents who volunteered to take part in this study. They were selected via convenience sampling technique. The participants were all aged between 13 and 18. There were 113 girls and 89 boys in the first study group, 108 girls and 96 boys in the second study group, 66 girls and 114 boys in the third study group. 549 of the adolescents have at least one account on Facebook, WhatsApp, Instagram, Twitter, etc. social media sites.

The Social Media Disorder Scale (SMDS-9): The original form of the SMDC-9 was developed by Van den Eijnden, Lemmens, and Valkenburg (2016). In sample 1, the unconstrained first-order structural 9-item model using Mean- and Variance-adjusted Weighted Least Square (WLSMV) estimators yielded a good fit, $\chi^2(27, n = 724) = 24.846, p = 0.58, CFI = 1.000, RMSEA = 0.000$ (90% CI:0.000-0.026). This short SMD scale was strongly correlated with the 27-item SMD scale ($r = 0.89, p < 0.001$) and showed good reliability with a Cronbach's alpha of 0.81 ($M = 1.22, SD = 1.87$). The long (27-item) and short (9-item) versions of the SMD scale both showed large positive correlations with compulsive Internet use ($r > 0.50$) and medium to large correlations with self-declared social media addiction, ($r > 0.48$), indicating satisfactory convergent validity. Test-retest reliability of the 9-item short SMD scale was assessed among the 238 adolescents who participated in both the first and the second online survey (with an interval of 2 months between these two surveys). A moderate degree of reliability was found between the first and second SMD scales. The Pearson correlation between both scales was 0.50, $p < 0.001$.

Young's Internet Addiction Test-Short Form: The original of the Internet Addiction Scale was developed by Young (1998a; 1998b) and its short version was made by Pawlikowski Altstötter-Gleich, and Brand (2013). Kutlu et al. (2016) undertook the Turkish adaptation of this scale. The scale consists of 12 items, and each item was presented on a 5-point, Likert-type scale (1=never, through to 5=always).

Smart Phone Addiction Scale-Short Form for Adolescent: The original of the Smart Phone Addiction Scale was developed by Kwon, Kim, Cho, and Yang (2013) and its Turkish adaptation was made by Akın et al. (2014). The scale consists of 10 items, and each item was presented on a 5-point, Likert-type scale (1= largely untrue, 5= largely true).

With Regina Van den EIJDEN, one of the developers for the adaptation study of the SMDC, was contacted via e-mail and permission for the adaptation to Turkish was obtained (Date 28 February 2017). The psychometric properties of the Turkish SMDC-9 were examined via language content validity, structural validity (EFA and CFA), criterion-related validity, discrimination validity,

internal consistency, split half reliability, and item analysis. Generally, for GFI, CFI, NFI, RFI, and IFI indices, values greater than .90, for RMSEA and RMR, values less than .05 are taken as criterion. $p < .01$ is based as the level of significance. For the validity and reliability analysis of the SMDC-9, a statistical computer program package was used.

Results and Discussion

According to Lawshe technique, language Content Validity Index (CVI) values were calculated between 0.78 and +1.00 and it was found that the index is statistically significant. Moreover, according to Davis technique, content validity index (CVI) scores were calculated between 0.89 and 1.00.

As a result of the explanatory factor analysis applied to data from the study conducted on study group 1, Kaiser- Meyer-Olkin (KMO) measure of sampling adequacy was .84 and there was a significant result on Bartlett's test of Sphericity $\chi^2=450.74$ ($df=36$, $p < .001$). One-factor structure explained 48.11% of the total variance, and the factor loadings of the items ranged between .28 and .81.

The results of confirmatory factor analysis indicated that the model had good fit $\chi^2/df=1.87$, RMSEA=.066, CFI=.98, GFI=.98, IFI=.98, NFI=.96, RFI=.97, and SRMR=.039 (Sample 2). Factor loadings ranged from .35 to .76. In the concurrent validity, the Social Media Disorder Scale-9 had significant relationships with Young's Internet Addiction Test-Short Form and Smart Phone Addiction Scale-Short Form for Adolescent ($r = .64$, $.66$, respectively).

In canonical discriminant analysis, independent variable contributing most to accurate classification of social media addiction was "smart phone addiction". It was followed by "internet addiction". Cronbach alpha internal consistency coefficient was found as $\alpha = .75$ (Sample 3).

Guttman split-half reliability coefficient was found as .64. Corrected item-total correlations ranged from .29 to .73. According to t-test results concerning the significance of the difference between the upper and lower 27% of the total mean scores, there is a significant difference in favor of the upper group. Overall results demonstrated that Social Media Disorder Scale-9 can generate reliable and valid measurements to be used for assessing social media addictions of adolescents in Turkey.

Ekler

Sosyal Medya Kullanım Bozukluğu Ölçeği-9

Son 1 yıl içerisinde

Aşağıdaki 9 tane ifadeyi ne sıklıkla yaşadığınız karşısında bulunan “0-7” (“0=Hiçbir zaman”, “1=Günde bir kereden daha az”, “2=Günde 1-2 defa”, “3=Günde 3-5 defa”, “4=Günde 6-10 defa”, “5= Günde 11-20 defa”, “6= Günde 21-40 defa”, “7= Günde 40 kereden fazla” anlamına gelmektedir) arasındaki rakamları (X) işareti koyarak belirtiniz. Lütfen sadece tek rakamı işaretleyiniz ve boş bırakmayınız.

1.Sosyal medyayı tekrar kullanabileceğin zamana kadar kendini sürekli olarak başka hiçbir şey düşünemez halde buldun mu?	0	1	2	3	4	5	6	7
2.Sosyal medyada daha fazla zaman harcamak istediğin için kendini sürekli memnuniyetsiz (tatmin olmamış) hissettin mi?	0	1	2	3	4	5	6	7
3.Sosyal medyayı kullanmadığında kendini sıklıkla kötü hissettin mi?	0	1	2	3	4	5	6	7
4.Sosyal medyada daha az zaman harcamaya çalıştın ama başaramadın mı?	0	1	2	3	4	5	6	7
5.Olumsuz duygulardan kaçmak için sosyal medyayı sıklıkla kullandın mı?	0	1	2	3	4	5	6	7
6.Sosyal medya kullanımı yüzünden başkalarıyla sürekli olarak tartışma yaşadın mı?	0	1	2	3	4	5	6	7
7.Anne babana veya arkadaşlarına sosyal medyada geçirdiğin süreyle ilgili sürekli yalan söyledin mi?	0	1	2	3	4	5	6	7
8.Sosyal medya kullanmak istediğin için diğer aktiviteleri (örn. hobiler, spor) sürekli olarak ihmal ettin mi?	0	1	2	3	4	5	6	7
9.Anne baban ve kardeşlerinle sosyal medya kullanımı yüzünden ciddi çatışmalar yaşadın mı?	0	1	2	3	4	5	6	7

Not: Kaynak gösterilmesi koşuluyla ölçek maddeleri kullanılabilir.